

PROGRAMMA
GEZONDE LEEFOMGEVINGEN

Inleiding

Sinds 1 januari 2023 is het programma Gezonde Leefomgevingen van start gegaan. Bossche kennisinstellingen en de lokale overheid hebben diverse thema's geïdentificeerd waar de komende jaren extra nadruk op wordt gelegd. Deze prioriteiten zijn vastgelegd in het Bosch Onderwijsinnovatie Akkoord*. Eén van deze prioriteiten is gezondheid, waarbij ons programma zich richt op het bevorderen van de algehele gezondheid van inwoners, verankerd in gezonde leefomgevingen.

Het creëren van gezonde leefomgevingen is een uitdaging van zowel complexe als grote omvang. In essentie streven we ernaar om via dit programma meer maatschappelijke impact te hebben en bij te dragen aan het geluk van inwoners in een gezonde regio. Het programma richt zich op de realisatie van gezonde leefomgevingen, waarin de voedsel-, groene, sociale en gebouwde omgeving centraal staan. Hoe gaan we gezamenlijk vanuit een integrale benadering deze uitdaging aan? Dat is precies wat we in dit plan in kaart brengen.

Het doel van het programma Gezonde Leefomgevingen is om te verbinden, samen te werken en te versterken. Onze ambitie is duidelijk: gelukkige inwoners in een gezonde regio. We werken met een thematische focus en benutten de collectieve kennis van de kennisinstellingen als katalysator voor verandering. Hoe we deze ambitie bereiken, leren we van en met elkaar.

* Het Bosch Onderwijsinnovatie Akkoord is de door de 7 kennisinstellingen in 's-Hertogenbosch ondertekende ambitie dat alle Bossche studenten een multidisciplinaire en multilevel leerervaring op kunnen doen rond de thema's data, gezond en duurzaamheid, verbonden aan maatschappelijke opgaven in de stad.

Leeswijzer

Dit programma heeft een looptijd tot en met 2026. Het programmaplan omvat onze ambitie met strategische langetermijndoelen en concrete acties voor het komende jaar.

In **hoofdstuk 1** gaan we kort in op de context en aanleiding van het programma: waarom en waartoe is het er? Vervolgens gaan we in **hoofdstuk 2** in op de visie en de ambitie van de opgave rondom gezonde leefomgevingen. We werken vanuit een integrale blik samen aan de hand van een aantal uitgangspunten die we beschrijven in **hoofdstuk 3**.

In **hoofdstuk 4** lichten we de programmalijnen met de gestelde doelen toe. In **hoofdstuk 5** laten we zien welke inspanningen in 2024 gaan plaatsvinden. Het laatste **hoofdstuk 6** geeft weer hoe we het programma monitoren en bijsturen.

Inhoudsopgave

Inleiding	2
Begrippenlijst	6
Context en aanleiding	8
Ambitie en visie	10
Uitgangspunten	14
Programmadoelen	16
Strategische doelen	17
Operationele doelen	18
Inspanningen	20
Fasering	21
Monitoring	22

Begrippenlijst

DigitalTwin

Een digital twin is een digitale kopie van de werkelijkheid waarin fysieke (en mogelijk ook sociale) objecten, inzichten en processen interactief met elkaar in verbinding staan. Binnen het programma Gezonde Leefomgevingen wordt onderzocht hoe digital twins kunnen bijdragen aan het meten en monitoren van de betrokken living labs.

Duurzaam voedsel

De productie en consumptie van voedsel met respect voor mens, dier en milieu¹. Het programma richt zich op manieren om duurzame voedselsystemen te bevorderen. Een duurzaam voedselsysteem kenmerkt zich onder andere door een korte keten (regionaal geproduceerd voedsel), een groter aandeel van plantaardige eiwitten en het voorkomen van voedselverspilling.

Edubadges

Edubadges zijn digitale certificaten die aantonen dat de eigenaar bepaalde vaardigheden of kennis heeft verworven. Edubadges kunnen worden uitgereikt voor zowel geaccrediteerd onderwijs als voor extracurriculaire activiteiten².

Gezondheid

Gezondheid is meer dan het ontbreken van ziekte maar wordt ook bepaald door leefstijl, omgevingsinvloeden en persoonlijke beleving. Om dit weer te geven wordt er steeds meer gesproken van de Brede Gezondheidsbenadering waarvan Positieve Gezondheid³ een uitwerking is. Gezondheid wordt hierin omschreven als het vermogen om je aan te passen en je eigen regie te voeren, in het licht van de sociale, fysieke en emotionele uitdagingen van het leven.

Gezond voedsel

Voedsel dat bijdraagt aan een gebalanceerd dieet en de algemene gezondheid bevordert, beoordeeld aan de hand van De Schijf van Vijf van het Voedingscentrum⁴ en de Richtlijnen Goede Voeding van de Gezondheidsraad⁵. Binnen het programma wordt onderzocht hoe de leefomgeving kan bijdragen aan de gezonde keuze als makkelijke keuze.

Groenblauwe netwerken

Netwerken die zich richten op de integratie van groene (natuurlijke) en blauwe (watergerelateerde) elementen in de leefomgeving. Binnen het programma wordt onderzocht hoe groenblauwe netwerken kunnen bijdragen aan een gezonde leefomgeving met natuursensitief en klimaatadaptief als uitgangspunten.

1. Voedingscentrum. (z.d.). Duurzaam eten. <https://www.voedingscentrum.nl/encyclopedie/duurzamereten.aspx>
2. Edubadges. (z.d.). <https://www.edubadges.nl/>
3. Positieve Gezondheid - Institute for Positive Health (IPH). (z.d.). Institute for Positive Health. <https://www.iph.nl/>
4. Voedingscentrum. (z.d.). Gezond en duurzaam eten met de schijf van vijf. <https://www.voedingscentrum.nl/nl/gezond-eten-met-de-schijf-van-vijf.aspx>
5. Gezondheidsraad. (2015). Richtlijnen Goede Voeding 2015. <https://www.gezondheidsraad.nl/documenten/adviezen/2015/11/04/richtlijnen-goede-voeding-2015>

Maatschappelijke betekenis

De meetbare en/of merkbare veranderingen die voortkomen uit het programma Gezonde Leefomgevingen. Dit kan variëren van concrete resultaten en innovaties op zowel inhoud als samenwerking, tot verbeteringen in beleid, praktijk of op brede gezondheid van onze inwoners. Deze resultaten hebben doorwerking in de praktijk en/of het onderwijs.

Kennisinstellingen

Organisaties die zich bezighouden met het genereren, gebruiken en verhandelen van kennis. Binnen het programma Gezonde Leefomgevingen hebben we het over de Bossche kennisinstellingen (mbo, hbo, wo) te weten; HAS green academy, Avans Hogeschool, JADS, Koning Willem I College, Yuverta en Fontys.

Living lab

Een living lab bevindt zich op een afgebakende locatie waarin verschillende stakeholders in co-creatie werken aan een innovatieve oplossing in een levensechte setting.

Multidisciplinair

Het samenbrengen en samenwerken van studenten, docenten en onderzoekers van verschillende opleidingen en/of kennisinstellingen.

Multilevel

Het samenbrengen en samenwerken van studenten docenten en onderzoekers met verschillende opleidingsniveaus vanuit het mbo, hbo en wo (en in de toekomst mogelijk primair- en voortgezet onderwijs).

Praktijkgericht onderzoek

Een onderzoeksaanpak die zich richt op het oplossen van maatschappelijke vraagstukken vanuit het werkveld en stakeholders waaronder ook inwoners. Het programma Gezonde Leefomgevingen streeft naar praktijkgericht onderzoek om directe toepassing en implementatie van resultaten in de regio 's-Hertogenbosch te bevorderen.

Trackrecord

Een bewezen geschiedenis van succesvolle uitvoering van praktijkgericht onderzoek. Het trackrecord van het onderzoeksprogramma dient als een indicator van de bekwaamheid en impact van eerdere onderzoeksinspanningen. Middels dit programma willen we ons professioneler organiseren in een krachtige onderzoeksgroep met een infrastructuur die het mogelijk maakt het trackrecord op het gebied van gezonde leefomgevingen uit te breiden.

Hoofdstuk 1

Context en aanleiding

Doordat de Bossche kennisinstellingen gecentreerd op de Onderwijsboulevard in 's-Hertogenbosch zitten, is samenwerking inmiddels onze eerste natuur. De aanvankelijke focus lag op het samenbrengen van de kennisinstellingen en lokale overheid om elkaar te informeren en inspireren. Om effectief samen te werken en koppelkansen te benutten op een aantal thema's, is gekozen voor een programmatische aanpak, zo ook voor gezonde leefomgevingen.

De samenleving is volop in beweging

Er zijn maatschappelijke ontwikkelingen gaande waarbij provincies, gemeenten en het Rijk steeds meer aandacht hebben voor de positieve invloed van leefomgevingen op gezondheidsbevordering en zorgpreventie. Het in 2023 gepresenteerde Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) stelt als doel: *een gezonde generatie in 2040, met weerbare, gezonde mensen die kunnen opgroeien, leven, werken en wonen in een gezonde leefomgeving, en waarin sprake is van een sterke sociale basis*¹.

Nadat in de afgelopen jaren veel in gang is gezet door gemeenten en kennispartners, zijn er gezondheidsdoelen en acties afgesproken in het Nationaal Preventieakkoord (NPA) en de Landelijke Nota Gezondheidsbeleid 2020-2024. Daarnaast bieden de Omgevingswet 2024, het Nationaal Sportakkoord en gemeentelijke bestuursakkoorden mogelijkheden voor beleidsmakers om gezondheidsbevordering en –bescherming mee te nemen in de inrichting van gezonde leefomgevingen.

Aanleiding

De centrale vraag die zich aandient is: hoe kunnen we van maatschappelijke betekenis zijn op het gebied van gezonde leefomgevingen? Welke aanpak is nodig en wat zijn werkzame elementen? In het programma staan de voedsel-, groene, sociale en gebouwde omgeving centraal. De volgende vier punten geven de urgentie aan:

- De huidige voedselomgeving daagt niet uit tot gezonde keuzes. Uit een inventarisatie in 2022 bleek dat het voedselaanbod op de Onderwijsboulevard in 's-Hertogenbosch voor slechts 8% binnen de Schijf van Vijf past. Na de komst van een McDonald's vestiging aan de Onderwijsboulevard in 2023 is het aandeel aankopen binnen de Schijf van Vijf van jongeren zelfs gedaald tot slechts 4% (Verreijen, van Kuik, Melis, van der Moore & Peppelenbos, 2023)².
- Groen is klimaat adaptief, natuursensitief en draagt bij aan gezonde leefomgevingen. Gemiddeld geeft 15% van de volwassen inwoners van de binnenstad en

1. Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. (2023, 31 januari). GALA - Gezond en actief leven akkoord. Geraadpleegd van: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2023/01/31/gala-gezond-en-actief-leven-akkoord>

2. Verreijen, A., van Kuik, T., Melis, N., van der Moore, L. & Peppelenbos, H. (2023, 3 oktober). Voedselaanbod op de Onderwijsboulevard. Voeding Nu. <https://voedingnu.nl/artikelen/voedselaanbod-op-de-onderwijsboulevard>

aangrenzende wijken in 's-Hertogenbosch een onvoldoende voor de hoeveelheid groen in de eigen woonomgeving (GGD Gezondheidsmonitor volwassenen, 2022)³.

- Sociale samenhang, contacten en steun dragen bij aan meer gezonde en gelukkige levensjaren. Terwijl in de regio 's-Hertogenbosch sociale samenhang en naar elkaar omzien als laag wordt ervaren, en daarbij 48% van de volwassenen zich eenzaam voelt (GGD Gezondheidsmonitor volwassenen, 2022)⁴.
- Steden zoeken naar oplossingen hoe natuur ruimte te geven en te verenigen met andere belangen in de stedelijke ontwikkeling en inrichting zoals woonbehoeftes, industrie, vervoer, voedselaanbod. De vraag vanuit de samenleving aan de bouwsector verandert. Functies veranderen waardoor gebouwen en gebieden transformeren. Slim ingerichte gebouwde omgeving kan gebruikers stimuleren om gezonde keuzes te maken en/of zich gezond te laten voelen.

Nieuwe en sterke verbindingen tussen gezondheid en ruimte, met lokale overheid en inwoners, zijn cruciaal om gezonde leefomgevingen te creëren. Dit programma is hierin de verbindende verkenner door het doen van praktijkgericht onderzoek. Doordat studenten, docenten en onderzoekers nadrukkelijk samenwerken aan dit thema binnen specifieke opgaven, kan ontwikkelde kennis direct worden toegepast in de praktijk.

Wanneer de voedsel-, groene, sociale en gebouwde omgeving mensen verleiden om te bewegen en te spelen, gezonde keuzes te maken, te ontspannen of elkaar te ontmoeten heeft dat een positieve invloed op de brede gezondheid van inwoners. Dit bereiken we gezamenlijk, niet op eigen kracht.

3. Brabantse Omgevingsscan (BrOS). (2022). Groen. Geraadpleegd van: <https://brabantscan.nl/dashboard/brabantse-omgevingsscan--bros-/groen>
4. Brabantse Omgevingsscan (BrOS). (2022). Sociale samenhang. Geraadpleegd van: <https://brabantscan.nl/dashboard/brabantse-omgevingsscan--bros-/sociale-samenhang>

Hoofdstuk 2

Ambitie en visie

De leefomgeving is de fysieke, sociale en culturele omgeving waarin mensen wonen, werken en recreëren. Een gezonde leefomgeving wordt als prettig ervaren, nodigt uit tot gezond gedrag en heeft een zo laag mogelijke druk op de gezondheid. Binnen het programma Gezonde Leefomgevingen streven we naar een brede blik op gezondheid vanuit een voedsel-, groene, sociale en gebouwde omgeving.

Ambitie

Onze ambitie is gericht op het bevorderen van de brede gezondheid van inwoners, verankerd in gezonde leefomgevingen. We geloven dat geluk en gezondheid hand in hand gaan en dat de fysieke en sociale aspecten van de leefomgeving hier een cruciale rol in spelen.

Onze droom: “Gelukkige inwoners in een gezonde regio”

Visie

Onze visie strekt verder dan alleen kennis vergaren en deze omzetten in concrete inspanningen ter verbetering van de leefomgeving. We streven ernaar een duurzame verandering teweeg te brengen door middel van een integrale aanpak van de leefomgeving. In nauwe samenwerking tussen kennisinstellingen en publieke en private partners werken studenten, docenten en onderzoekers aan maatschappelijke vraagstukken in de regio 's-Hertogenbosch.

We verbinden kennis met actie door samenwerking te realiseren tussen onderwijs, praktijkgericht onderzoek en publieke en private partners op het gebied van voedsel-, groene, sociale en gebouwde omgeving.

Groene omgeving

Nederland

Met slechts 10 % meer groen in een wijk kan er al vermindering optreden van mentale klachten.

Regio 's-Hertogenbosch

14% van de Bossche volwassenen vindt hun buurt onaantrekkelijk om in te bewegen.

Voedsel omgeving

Nederland

Onze voedselomgeving bepaalt wat we eten, 80% van het aanbod is ongezond.

Regio 's-Hertogenbosch

Bij voedselaanbieders op en rond de Onderwijsboulevard valt 92% van de ready-to-eat producten buiten de Schijf van Vijf.

Gebouwde omgeving

Nederland

Groen zorgt in stedelijke omgeving tot bijna 2 graden verkoeling bij hittegolven. Een boom kan tot 10 airco's vervangen.

Regio 's-Hertogenbosch

's-Hertogenbosch is een stenige stad. Met het vergroenen van de straten kan de temperatuur met wel 5 tot 7 graden dalen.

nd gedrag
ngezonde
geving is
voordelijk
a 20% van
ktelast.

Sociale omgeving

Nederland

Mensen met de hoogste sociaaleconomische positie leven 25 jaar langer in een goede gezondheid dan mensen uit de laagste positie.

Regio 's-Hertogenbosch

Slecht 10% van de Bossche volwassenen ervaart veel sociale samenhang in hun buurt.

Hoofdstuk 3

Uitgangspunten

Gezonde leefomgevingen worden niet eenvoudig gerealiseerd met een aantal aanpassingen en resultaten. Het vereist een verandering in denken en doen, waarbij bewustwording essentieel is en waarbij niet alles tegelijk kan worden aangepakt. Het streven naar gezonde leefomgevingen en het bewerkstelligen van veranderingen is een meerjarig proces. Om integraal te kunnen werken en te versnellen richting onze ambitie, hanteren we bij de veranderaanpak een aantal principes die worden beschreven in dit hoofdstuk.

We werken multilevel en multidisciplinair

We slaan bruggen tussen mbo, hbo, en wo instellingen door bij te dragen aan maatschappelijke vraagstukken via multilevel en multidisciplinaire samenwerkingen. Studenten, docenten en onderzoekers zijn betrokken bij diverse projecten en delen regelmatig kennis en ervaringen. Vragen rondom het thema gezonde leefomgevingen zijn domein overstijgend en vragen om diverse oplossingsrichtingen uit verschillende disciplines. Innovatie vindt vaak plaats op de grenzen van sectoren.

We werken met een thematische focus

We bekennen kleur door te bepalen waar we wel en niet voor staan. Onze thematische focus omvat de voedsel-, groene, sociale en gebouwde omgeving, wat overeenkomt met de expertises van de

Bossche kennisinstellingen. In eerste instantie richten we onze capaciteit en tijd op twee grote meerjarige casusgebieden. We werken aan kennisontwikkeling en -toepassing. De opgedane kennis binnen deze gebieden stapelen we, en de praktijkvoorbeelden worden continue gemonitord om nieuwe inzichten op te doen.

We werken gebiedsgericht

De omgeving is afhankelijk van de context op lokaal niveau. We richten ons daarom op casusgebieden, waarin we enerzijds in stedelijk gebied gaan vergroenen (Buitendieze) en anderzijds in een groengebied gaan verstedelijken (Park Voorburg). Daarnaast is er vraag naar (meer) experimenteerruimtes: de mogelijkheid om bestaande of nieuwe interventies, maatregelen en ontwerpen voor gezonde leefomgevingen uit te testen in living labs binnen de casusgebieden. Dit doen we met een participatieve aanpak. Het gaat over

menselijk contact, oprechte interesse en het aangaan van een dialoog met betrokkenen waarbij ze uitgenodigd worden tot inspraak en het geven van suggesties.

We hanteren een lerende aanpak

We voeren uit, ontwikkelen en leren tegelijkertijd. Nieuwe kennis uit onderzoek wordt snel toegepast, terwijl ervaringen uit de praktijk worden gedeeld en meegenomen in verdere kennisontwikkeling. Wat we op één plek leren, vertalen we naar andere locaties, en zo inspireren we niet alleen binnen de kennisinstellingen en onderzoeksgroep maar ook daarbuiten.

We hebben een duidelijk verhaal naar buiten toe

Een integrale blik naar gezonde leefomgevingen en communiceren als één afzender is essentieel. We structureren de

programma-communicatie met heldere kernboodschappen, beeldgebruik, voorbeeldingen en via overzichtelijke kanalen. Tegelijkertijd faciliteren we communicatiemomenten en -middelen om de effectiviteit van inspanningen te vergroten en het programma Gezonde Leefomgevingen een herkenbaar gezicht te geven.

Hoofdstuk 4

Programmadoelen

Onze visie en uitgangspunten geven niet alleen richting aan deze doelen, maar vormen tevens de inspiratiebron voor drie programmalijnen: gezamenlijke kennisinfrastructuur, maatschappelijke betekenis en leren & experimenteren.

Onze droom is gelukkige inwoners in een gezonde regio. Als kennisinstellingen willen we in samenwerking met publieke en private partners hierop van maatschappelijke betekenis zijn. Bij iedere programmalijn hebben we een strategisch doel voor de lange termijn geformuleerd die we in dit hoofdstuk nader toelichten. Deze zijn uitgesplitst in operationele doelen.

Hoofdstuk 5 beschrijft de concrete acties voor 2024 om dichterbij onze doelen te komen. In de komende periode vindt een verdere uitwerking en verfijning hiervan plaats. Op basis van onze inzichten bepalen we welke stappen nodig zijn om het gewenste effect te bereiken.

Strategische doelen

Gezamenlijke kennisinfrastructuur

Strategisch doel: Een duurzame en gezamenlijke kennisinfrastructuur

Er is een duurzaam samenwerkingsverband op het gebied van gezonde leefomgevingen tussen kennisinstellingen, publieke en private partners waardoor succesvolle werkwijzen en resultaten landen in het onderwijs en toonaangevend zijn voor het netwerk.

Maatschappelijke betekenis

Strategisch doel: Meer van maatschappelijke betekenis zijn in de regio 's-Hertogenbosch op het gebied van gezonde leefomgevingen

We werken samen aan maatschappelijke vraagstukken in de regio 's-Hertogenbosch en creëren daarmee gezondere leefomgevingen. Door nauwe samenwerking tussen de Bossche kennisinstellingen, de onderzoeksgroep als de verschillende werkgroepen worden resultaten van onderzoeks- en onderwijsprojecten in de regio geïmplementeerd en dragen zo domein overstijgend bij aan gezondere leefomgevingen.

Leren en experimenteren

Strategisch doel: Meer multilevel en multidisciplinair leren en experimenteren

Studenten, docenten en onderzoekers leren, experimenteren en innoveren meer multilevel en/of multidisciplinair aan maatschappelijke vraagstukken met een thematische focus op gezonde leefomgevingen. Wanneer dit blijkt bij te dragen aan een rijkere leerervaring van studenten wordt dit gedachtegoed geborgd in de kennisinstellingen. De manier van (samen)werken in 's-Hertogenbosch is zichtbaar, herkenbaar en aantrekkelijk voor samenwerkingen in de regio.

Operationele doelen

Onder de strategische doelen hangen specifieke, meetbare, acceptabele, realistische en tijdgebonden operationele doelstellingen, waarvan per programmalijn een overzicht volgt. Het betreft hier een selectie van de operationele doelen die op dit moment meetbaar en/of merkbaar zijn. Voor de programmalijn 'maatschappelijke betekenis' worden momenteel ook bredere onderzoekslijnen opgesteld waarlangs praktijkgericht onderzoek uitgevoerd gaat worden.

Gezamenlijke kennisinfrastructuur

- In 2024 staat er een programmastructuur inclusief governance, die zichtbaar gemaakt is en beschreven is in een programmaplan.
- Na ieder jaar zijn we trotser doordat we plezierig intern en extern samenwerken, denken en handelen vanuit onze gezamenlijke programmadoelen en daarop meetbare en merkbare resultaten behalen.
- In 2026 hebben we het trackrecord in het doen van goed praktijkgericht onderzoek op het thema gezonde leefomgevingen uitgebreid die toonaangevend is voor het netwerk.

Maatschappelijke betekenis

Specifieke doelstellingen voor deze programmalijn worden bepaald vanuit samenwerking tussen de verschillende expertises, en op basis van de vraagstukken uit de geselecteerde casusgebieden.

- In 2024 formuleren we met de onderzoeksgroep bredere onderzoekslijnen zodat we met een integrale blik op gezonde leefomgevingen praktijkgericht onderzoek gaan doen.
- Tot aan 2026 worden resultaten van onderzoeks- en onderwijsprojecten in de regio 's-Hertogenbosch geïmplementeerd en dragen bij aan een gezondere leefomgeving.

Leren en experimenteren

- In studiejaar 2024-2025 zijn de multilevel onderwijs- en onderzoeksprojecten opgeschaald met X% waardoor er meer deelnemende studenten, docenten en onderzoekers zijn.
- In 2026 tonen we aan dat studenten die multilevel en multidisciplinair hebben samengewerkt, een betere leerervaring rapporteren dan studenten die deze ervaring nog niet hebben gehad.
- Opzetten en behouden van casusgebieden waar de verbinding tussen maatschappelijke vraagstukken en het onderwijs en onderzoek tot stand komt in ten minste 2 nieuwe living labs in 2026 met uitbreiding in volgende jaren.

Afbakening

Door de benoeming van de vier omgevingen (voedsel, groen, sociaal en gebouw) en het selecteren van casusgebieden brengen we focus aan als versneller van de verandering. Naast de inspanningen die binnen deze casusgebieden plaatsvinden, worden er verschillende initiatieven uitgevoerd door de kennisinstellingen welke eveneens al aanzienlijk bijdragen aan de gestelde doelen en ambitie. Voorbeelden hiervan zijn het programma Beet!, HYLEO Innovatiekwartier, Green Business Club, Het Talent Atelier. Elk van deze inspanningen heeft zijn eigen focus, aanpak en dynamiek.

Hoofdstuk 5

Inspanningen

In hoofdstuk 4 zijn zowel de strategische als operationele programmadoelen beschreven. In dit hoofdstuk lichten we de inspanningen (projecten en activiteiten) toe die centraal staan in de eerste fase van dit programmaplan. Er zijn nog meer inspanningen waarvan in de komende periode een verdere uitwerking en verfijning plaatsvindt in samenwerking met kennisinstellingen, publieke en private partners. Het proces van monitoring van deze inspanningen wordt beschreven in hoofdstuk 6.

Gezamenlijke kennisinfrastructuur

- op basis van een gedeelde visie komen tot een Doelen-Inspanningen-Netwerk en deze vertalen in een gedragen programmaplan
- uitvoeren van (succesvolle) gezamenlijke projecten zoals een werkgroep voor het ontwikkelen van een gezamenlijke edubadge en een joint degree (HAS/Avans) master gezonde leefomgevingen
- organiseren van vraagarticulatiesessies om tot gezamenlijke (onderzoeks)voorstellen en projecten te komen binnen de casusgebieden
- Schrijven en indienen van onderzoeksvorstellen

Maatschappelijke betekenis

- verkennen van de casusgebieden en uitvoeren van nulmetingen. Op basis van resultaten van de nulmetingen worden operationele doelen op de voedsel-, groene, sociale en gebouwde omgeving SMART geformuleerd.
- opstarten en uitvoeren pilot maatschappelijke betekenis zichtbaar maken
- verkenning meerwaarde en mogelijkheden digital twin

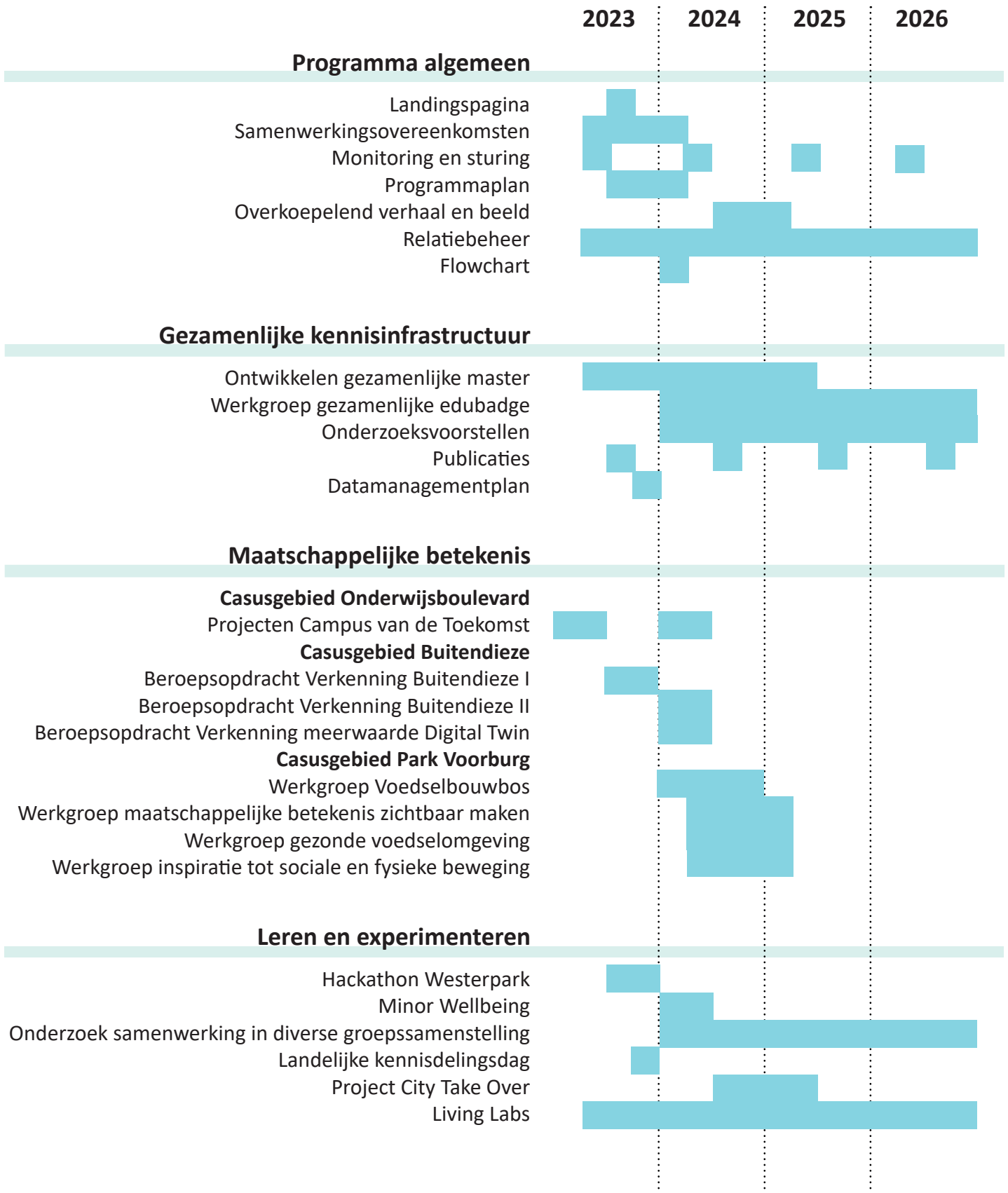

Leren en experimenteren

- opstarten werkgroep voor het organiseren van een 'City Take over'
- opstarten van onderzoek naar effecten van multilevel en/of multidisciplinaire samenwerkingen op de leerervaringen van studenten
- opstarten en uitvoeren van multidisciplinaire (afstudeer)opdrachten binnen de casusgebieden.
- we communiceren over wat we doen en delen ervaringen
- totstandkoming van living labs binnen de casusgebieden

Fasering

Hoofdstuk 6

Monitoring

Dit programmaplan is onze kapstok in een voortdurend ontwikkelend speelveld. We streven ernaar van maatschappelijke betekenis te zijn en datgene te doen wat nodig is om bij te dragen aan gezonde leefomgevingen in de regio 's-Hertogenbosch. Dit is een aanpak voor de lange termijn en daarom is het van belang de voortgang van het programma nauwlettend in de gaten te houden. Daarop stellen we prioriteiten en sturen we bij wanneer dat nodig is.

We monitoren jaarlijks op de volgende onderdelen:

1. uitvoering van onze inspanningen, inzet van middelen, capaciteit
2. het bereiken van onze operationele doelstellingen
3. bijdragen aan strategische doelen

We vragen ons af: wat willen we bereiken en hoe kunnen we dat meten? Wanneer beschouwen we ons doel als bereikt? Zo meten we bijvoorbeeld het aantal publicaties van de onderzoeksgroep, de multidisciplinaire leerervaringen van studenten, of de mate waarin een project of interventie van betekenis is voor een gebruiker.

Veel informatie is beschikbaar via open data, al dan niet verkregen via onze publieke en private partners. Daarnaast meten we interne processen, en halen we informatie uit de uitgevoerde onderzoeksprojecten. In het programma verkennen we de toegevoegde waarden van Digital Twins op het meten en monitoren van de projecten.

Onze aanpak gaat verder dan alleen cijfers; we richten ons ook op het verhaal achter de cijfers. We streven naar een rijkere verantwoording, waarbij we laten zien wat we doen, waarom we dat doen en met wie.

We gebruiken een mix van verantwoordingsmedia waarmee we ons niet alleen verantwoorden naar de subsidieverstrekker, maar ook naar de (bestuurders van) kennisinstellingen, opdrachtgevers, publieke en private partners, studenten, docenten, onderzoekers (en wanneer relevant ook naar inwoners). Jaarlijks stellen we een voorgangsrapportage op, met een beknopt overzicht van de stand van zaken met betrekking tot doelstellingen, inspanningen, budget en ontwikkelingsaspecten. Op basis van dit inzicht kunnen we snel reageren en bijsturen. Elk jaar actualiseren we het programmaplan met inspanningen voor het volgende jaar, gebaseerd op de voortgang. Dit doen we met een Doelen-Inspanningen-Netwerk

Colofon

Programma Gezonde Leefomgevingen is gefinancierd door
Regieorgaan SIA – City Deal Kennis Maken 's-Hertogenbosch
en SPRONG

Teksten:
Stefanie van Mook, Laila Konijn, Floortje Kanits

Fotografie:
Shutterstock

Illustraties:
Babbels in beeld

Ontwerp en vormgeving:
Roelfke Schraal, Josephine de Vries

2024, versie 1.0

Deze brochure is met de grootst mogelijke zorgvuldigheid
samengesteld. Ondanks deze zorg en aandacht is het mogelijk
dat de inhoud onvolledig is. Vermenigvuldiging in wat
voor vorm dan ook is alleen toegestaan na voorafgaande
toestemming door de programmamanager.

PROGRAMMA GEZONDE LEEFOMGEVINGEN

Een initiatief van

In samenwerking met

